

يَحْمِلْنَهَا
وَأَشْفَقْنَ
َ مِنْهَا
وَحَمَلَهَا
الْإِنسَانُ
إِنَّهُ
كَانَ
ظَلُومًا
جَهُولًا “Şüphesiz biz
emaneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar onu yüklenmek istemedir, ondan
çekindiler. Onu insan yüklendi. Çünkü o çok zalimdir,
çok cahildir” (Ahzâb, 33/72) Ayette insanın üstlendiği "emanet",
ibadetlerle mükellef olması anlamını taşır. İnsanın yaratılış gayesi de Allah'a ibadet etmektir
[\[4\]](#). İnsan üstlendiği bu emanete riayet eder ve yaratılış gayesi olan kulluk görevini
yerine getirirse üstün mertebesini korur, üstlendiği sorumluluğun gereğini yerine
getiremezse Allah katındaki itibarını düşürmüş olur. Ayetin son cümlesi bu
hususa işaret etmektedir. İnsanın yükümlü olduğu sorumlulukları yerine getirip
getirmeme konusu iradesine bırakılmıştır. Çünkü o, Yaratıcı tarafından imtihana
tabi tutulmaktadır. وَهُوَ
الَّذِي
جَعَلَكُمْ
خَلاَئِفَ
الأَرْضِ
وَرَفَعَ
بَعْضَكُمْ
فَوْقَ
بَعْضٍ
دَرَجَاتٍ
لِّيَبْلُوَِ
03;ُم فِي مَا
آتَاكُمْ “O, sizi
yeryüzünde halifeler (oraya hakim kişiler) yapan, size verdiği nimetler konusunda sizi
sınamak için bazınızı bazınıza derece derece üstün kılandır. Şüphesiz
Rabbin, cezası çabuk olandır…” (En’am, 6/165). İnsan hayatı ve
ölmü ile imtihan halindedir.[\[5\]](#) İlâhî imtihana tabi olan insan, kendi
iradesinin dışında bazı olaylarla da karşılaşabilir. Bunların hepsi, kaza ve kader kapsamındadır,
yani hiçbirisi kendiliğinden oluşmamaktadır. KADER VE KAZA Sözükte
ölçü, miktar, bir şeyi belirli bir ölçüyle yapmak ve belirlemek
anlamlarına gelen kader dini bir kavram olarak; Allah’ın, ezelden ebede olacak şeylerin
zamanını, yerini, özellişlerini, niteliklerini ve nasıl olacaklarını ezeli ilmiyle önceden bilip
takdir etmesi demektir. Sözükte hüküm, emir, işi bitirme ve yaratma gibi
anlamlara gelen kazâ ise; Cenab-ı Hakk’ın ezelî ilmiyle takdir buyurduğu
şeylerin sırası geldiğinde, onları, o takdire uygun bir biçimde meydana getirmesini irade
edip yaratması demektir. Kaza ve kader, Allah'ın âlemde koyduğu plan ve programıdır.
Kader konusu, İslâm dininde iman edilmesi farz olan esaslardan biridir. Farz oluşu kitap ve
sünnet ile sabittir. Kaza ve kadere îmana Hadîd sûresinin 22. âyet-i
kerîmesi açikça işaret etmektedir: ما

اصاب من مصيبة
في الارض و لا
في انفسكم الا
في كتاب من قبل
ان نبراها ان
ذالك على الله
يسير* لكيلا
تاسوا على
مافاتكم و لا
تفرحوا بما
اتاكم "Ne yerde ne de
kendi canlarınızda meydana gelen hiç bir musîbet yoktur ki biz onu yaratmadan
önce bir kitapta yazılmış (ezelî bilgimizde tespit edilmiş) olmasın. üphesiz bu,
Allah'a göre kolaydır. Elinizden çıkana üzülmeyesiniz ve Allah'ın size
verdiği nimetlerle şırmarmayasınız diye (böyle yaptık)…"
 Vahiy meleği Cibrail (a.s.),insan
suretinde gelmiş ve Peygamberimize, فاخبرني
عن الايمان "Bana
îmânın ne olduğunu bildir" diye sormuş, Peygamberimiz (a.s.) da; ان
تؤمن بالله
وملاءكته و
كتبه و رسله و
اليوم الاخر و
تؤمن بالقدر
خيره و شره
الايمان "Allah'a, meleklerine, kitaplarına,
peygamberlerine, âhiret gününe îmân etmendir, yine kadere, hayrına
ve şerrine îmân etmendir" diye cevap vermiştir. [6] Kaza ve kadere iman, Allah'ın ilim, irade,
iman etmenin bir gereğidir. Bu bakımdan, Allah'ın sıfatlarına iman eden bir insan, kaza
ve kadere de iman eder. Kaza ve kader'e iman etmek; sevap ve günah, iyi ve
kötü, acı ve tatlı, canlı ve cansız, faydalı ve faydasız, kısacası hayır ve şer, her ne
varsıa, bunların hepsi, Yüce Allah'ın bilmesi, dilemesi ve yaratmasıyla olduğuna ve
ondan başka yaratıcı bulunmadığına inanmak demektir. Kaza ve kader, Allah'ın ilim, irade,
kudret ve tekvîn sıfatlarıyla irtibatlı oldukları için, söz konusu dört
sıfatın ne anlamına geldiklerini bilmemiz gerekmektedir. İLİM Sözük anlamıyla bilme,
şuurda belirme, sağlam ve kesin bir biçimde gerçeği görme anlamına gelen
ilim; gerçeşe uygun olan kesin bilgi, akıl ve duyuların alanına giren şeyleri tanınmak
demektir. Allah'ın sübutî sıfatlarından birisi olan ilim, Yüce Allah'ın
olmuşu, olanı, olacağı, gizliyi, açiği, kısaca her şeyi bütün özellik ve
nitelikleriyle bilmesi demektir. Allah'ın sınırsız ilmi vardır. * O, gizli ve âşikâr her
şeyi bilir. رَبَّنَا
إِنَّكَ
تَعْلَمُ مَا
نُخْفِي
وَمَا
نُعْلِنُ
وَمَا
يَخْفَى

عَلَى الّهِ
مِن شَيْءٍ
فَي الأَرْضِ
وَلاَ فِي
السَّمَء “Rabbimiz!
Sen bizim içimizde gizlediğimizi ve açiğe vurdugumuzu hep bilirsin. Ne yerde&nbs;
ne de gökte hiçbir şey Allah’a gizli kalmaz” (İbrâhîm 14/38).
فَإِنَّهُ
يَعْلَمُ
السِّرَّ
وَأَخْفَىوَ
73;ِن تَجْهَرْ
بِالْقَوْلِ
“Sözü açik söylesen de gizli söylesen de muhakkak O, gizliyi
de ondan daha gizli olanı da bilir” (Tâ-hâ 20/7).
أَوَلاَ
يَعْلَمُونَ
أَنَّ اللّهَ
يَعْلَمُ مَا
يُسِرُّونَ
يُعْلِنُونَ
“Bilmiyorlar mı ki Allah onların gizlediklerini ve açiğe vurduklarını biliyor”
(Bakara 2/77). إِن
تُخْفُواْ
مَا فِي
صُدُورِكُمْ
أَوْ
تُبْدُوهُ
يَعْلَمْهُ
اللّهُ “... Biliniz ki Allah içinizden
geçeni bilir...” (Al-i İmrân 3/29). * Gaybı bilir.
الْبَرِّ
وَالْبَحْرِ
وَمَا
تَسْقُطُ مِن
وَرَقَةٍالا
17;َ
يَعْلَمُهَا
وَلاَ
حَبَّةٍ فِي
وَعِندَهُ
مَفَاتِحُ
الْغَيْبِ
لاَ
يَعْلَمُهَا
إِلاَّ هُوَ
وَيَعْلَمُ

من مصئبة “Allah’in izni olmaksızın hiçbir musibet başınıza gelmez” (Teğâbün, 64/11).

Çünkü Yüce Allah, mutlak irade ve sonsuz kudret sahibidir. İnsan ise, Allah’in denemek için ona verdiği cüzî bir iradeye, sınırlı bir güç ve hürriyete sahiptir. Bu sınırlı gücü, iradesi ve bilgisi ile onun, her şeye dileyiği gibi tasarruf etme hak ve yetkisi vermediği gibi, kendisi de bu işlere yetmez. Bu bakımından insan, ancak Allah’in ona verdiği bu sınırlı ve sorumlu imkanları, dileyiği yönde kullanabilir. Örnek olarak Allah’a iman edebileceği gibi, inkâr da edebilir. İyi işler peşinde olabileceği gibi, kötü işler de yapabilir. Yüce Allah bu konuda ona mani olmaz, izin verir.

ِرَّبِّكُمْ
فَمَن شَاء
فَلْيُؤْمِن
وَمَن شَاء
فَلْيَكْفُرْ الْحَقُّ مِن
 وَقُل “Deki: ‘Hak Rabbinizdendir. Artık Bu gerçek, dileyen iman etsin, dileyen inkar etsin” (Kehf, 18/29) anlamındaki âyet buna işaret etmektedir. Onun için iman veya inkâr, itaat veya isyan, iyi veya kötü insan bütün yaptıklarından sorumludur.
 İnsan kâsip, yani bir işi isteyen, kazanan Allah ise haliktir, o şeyi yaratın var edendir. Buna göre insan, hayır veya şer, neyi isterse, Allâh, onu yaratır. İnsanın işte bu isteği, sorumluluğunun esasını oluşturur. Bunun sonucu olarak insanın yaptığı iyilikler kendi yararına, kötülükler de yine kendi zararına olur. Allah, kullarının hakkını asla zayıf etmez. Kimseyi yapmadığı veya irade etmediği işlerden, sorumlu tutmaz, cezalandırmaz. من عمل
صالحا فلنفسه
و من اساء
فعليها و ما
ربك بظلام
للعبيد “Kim iyi bir iş yaparsa kendi lehinedir. Kim de bir kötülük yaparsa kendi aleyhinedir. Rabbin kullara (zerre kadar) zulmedici değildir” (Fussilet, 41/46) anlamındaki âyet insanın fiillerinde özgür olduğunu, iyi veya kötü yaptıklarının kendi leh veya aleyhine olduğunu ifade etmektedir.. KUDRET Sözükte gücü yetmek anlamına gelen kudret, Allah’in sonsuz güç sahibi olması ve bütün yaratılmışlara, ezeli takdire uygun olarak te’sir edip tasarrufta bulunması demektir. Allah'ın gücünün yetmeyeceği hiçbir şey yoktur. Çünkü kudretinin ziddi olan acizlik Allah hakkında düşünülemez. Allah için “imkansız” diye bir şey yoktur. Mutlak manada kâdir, yalnız O’dur. Yaratıkların kudreti, Allah’in verdiği nispette ve O’nun izni ile kullanılabilen sınırlı bir kuvvettir. Allah’in kâdir ismi, Kur’ân’da ölçen, biçen, biçim veren, takdir eden, programlayan anımlarına gelir.
فَقَدَرْنَا
فَنِعْمَ
الْقَادِرُونَ “Ölçtük, biçim veren, tik. Ne güzel biçim vereniz biz” (Mürselât 77/23) anlamındaki ayet buna örnektir. Gökleri,

yerleri, nehirleri, dağları, geceyi, gündemi; ayı, günde; kısa
bir varlıklarını denecekleri programlayan Allah'ın [9]
ve revlerini programlayan Allah'ın [10] ve TEKVİN Allah'ın zatı ile
kaim, ezel; ve subut; bir sıfat olan tekvin, icat etmek, etki etmek, yaratmak, var etmek
anlamlarına gelir. Allah'ın bu niteliği Kur'an'da başta "hakikilik, fikir, fikir,
cins; olmak üzere bir kavram ile ifade edilmiştir. Maddi ve manevi her şeyin
yaratıcısı Allah'tır. [11] ve [12] "Allah her şeyin yaratıcısıdır" (Zümrüd, 39/62).
Allah'tan başka yaratıcı yoktur (Faziletler, 35/3). TEVEKKÜL Sözlüğü; dayanma, günde; venme, vekil tutma anlamlarına gelen
tevekkül; gerekli çalışmaları yapıp sebeplerini bir araya getirdikten sonra, istenilen
sonucun alınması hususunda Allah'a günde; venmek, teslim olmak ve sonucu O'nun
havale etmek demektir. Yüzde Allah,
[13] ve [14] yet ile kendisine tevekkül; edilmesinin emretmeyeceğini, peygamberler
[15] ve gerçek mülkinlerin [16] Allah'a tevekkül; ettiklerini Kur'an'da
bildirmektedir. Allah'a tevekkül; Allah'ın yardımını isteme, O'nun
adaletine, kimsenin hakkını ve emeği zayıf etmeyeceğine, salih amellerin sevabını
vereceğine, duaları kabul edeceğini inanma ve günde; venme demektir. Allah'a
tevekkül; etmenin şartı, yapmak istediği iş için gerekli kurallara uyararak çalışmak,
sonucu da Allah'a havale etmektir. İnsan, nesneleri yapacağı bir işin kurallarını
araştırıp öğrendikten sonra, emek verecek, sabırlı olacak ve kendisini başarılı kılmasını da
Allah'tan isteyecektir. Çünküm; bağımsızlığı, başarıya ulaşmak, Allah'a aittir.
İşte Allah'a tevekkül; etmenin gerçeklik; ek anlamı budur. Bu
husus, Kur'an'da şöyledir: [17]
[18] ve [19] ;
[20] ve [21] ;
[22] ve [23] ;
[24] ve [25] ;
[26] ve [27] ;
[28] ve [29] ;
[30] ve [31] ;
[32] ve [33] ;
[34] ve [35] ;
[36] ve [37] ;
[38] ve [39] ;
[40] ve [41] ;
[42] ve [43] ;
[44] ve [45] ;
[46] ve [47] ;
[48] ve [49] ;
[50] ve [51] ;
[52] ve [53] ;
[54] ve [55] ;
[56] ve [57] ;
[58] ve [59] ;
[60] ve [61] ;
[62] ve [63] ;
[64] ve [65] ;
[66] ve [67] ;
[68] ve [69] ;
[70] ve [71] ;
[72] ve [73] ;
[74] ve [75] ;
[76] ve [77] ;
[78] ve [79] ;
[80] ve [81] ;
[82] ve [83] ;
[84] ve [85] ;
[86] ve [87] ;
[88] ve [89] ;
[90] ve [91] ;
[92] ve [93] ;
[94] ve [95] ;
[96] ve [97] ;
[98] ve [99] ;
[100] ve [101] ;
[102] ve [103] ;
[104] ve [105] ;
[106] ve [107] ;
[108] ve [109] ;
[110] ve [111] ;
[112] ve [113] ;
[114] ve [115] ;
[116] ve [117] ;
[118] ve [119] ;
[120] ve [121] ;
[122] ve [123] ;
[124] ve [125] ;
[126] ve [127] ;
[128] ve [129] ;
[130] ve [131] ;
[132] ve [133] ;
[134] ve [135] ;
[136] ve [137] ;
[138] ve [139] ;
[140] ve [141] ;
[142] ve [143] ;
[144] ve [145] ;
[146] ve [147] ;
[148] ve [149] ;
[150] ve [151] ;
[152] ve [153] ;
[154] ve [155] ;
[156] ve [157] ;
[158] ve [159] ;
[160] ve [161] ;
[162] ve [163] ;
[164] ve [165] ;
[166] ve [167] ;
[168] ve [169] ;
[170] ve [171] ;
[172] ve [173] ;
[174] ve [175] ;
[176] ve [177] ;
[178] ve [179] ;
[180] ve [181] ;
[182] ve [183] ;
[184] ve [185] ;
[186] ve [187] ;
[188] ve [189] ;
[190] ve [191] ;
[192] ve [193] ;
[194] ve [195] ;
[196] ve [197] ;
[198] ve [199] ;
[199] ve [200] ;
[200] ve [201] ;
[201] ve [202] ;
[202] ve [203] ;
[203] ve [204] ;
[204] ve [205] ;
[205] ve [206] ;
[206] ve [207] ;
[207] ve [208] ;
[208] ve [209] ;
[209] ve [210] ;
[210] ve [211] ;
[211] ve [212] ;
[212] ve [213] ;
[213] ve [214] ;
[214] ve [215] ;
[215] ve [216] ;
[216] ve [217] ;
[217] ve [218] ;
[218] ve [219] ;
[219] ve [220] ;
[220] ve [221] ;
[221] ve [222] ;
[222] ve [223] ;
[223] ve [224] ;
[224] ve [225] ;
[225] ve [226] ;
[226] ve [227] ;
[227] ve [228] ;
[228] ve [229] ;
[229] ve [230] ;
[230] ve [231] ;
[231] ve [232] ;
[232] ve [233] ;
[233] ve [234] ;
[234] ve [235] ;
[235] ve [236] ;
[236] ve [237] ;
[237] ve [238] ;
[238] ve [239] ;
[239] ve [240] ;
[240] ve [241] ;
[241] ve [242] ;
[242] ve [243] ;
[243] ve [244] ;
[244] ve [245] ;
[245] ve [246] ;
[246] ve [247] ;
[247] ve [248] ;
[248] ve [249] ;
[249] ve [250] ;
[250] ve [251] ;
[251] ve [252] ;
[252] ve [253] ;
[253] ve [254] ;
[254] ve [255] ;
[255] ve [256] ;
[256] ve [257] ;
[257] ve [258] ;
[258] ve [259] ;
[259] ve [260] ;
[260] ve [261] ;
[261] ve [262] ;
[262] ve [263] ;
[263] ve [264] ;
[264] ve [265] ;
[265] ve [266] ;
[266] ve [267] ;
[267] ve [268] ;
[268] ve [269] ;
[269] ve [270] ;
[270] ve [271] ;
[271] ve [272] ;
[272] ve [273] ;
[273] ve [274] ;
[274] ve [275] ;
[275] ve [276] ;
[276] ve [277] ;
[277] ve [278] ;
[278] ve [279] ;
[279] ve [280] ;
[280] ve [281] ;
[281] ve [282] ;
[282] ve [283] ;
[283] ve [284] ;
[284] ve [285] ;
[285] ve [286] ;
[286] ve [287] ;
[287] ve [288] ;
[288] ve [289] ;
[289] ve [290] ;
[290] ve [291] ;
[291] ve [292] ;
[292] ve [293] ;
[293] ve [294] ;
[294] ve [295] ;
[295] ve [296] ;
[296] ve [297] ;
[297] ve [298] ;
[298] ve [299] ;
[299] ve [300] ;
[300] ve [301] ;
[301] ve [302] ;
[302] ve [303] ;
[303] ve [304] ;
[304] ve [305] ;
[305] ve [306] ;
[306] ve [307] ;
[307] ve [308] ;
[308] ve [309] ;
[309] ve [310] ;
[310] ve [311] ;
[311] ve [312] ;
[312] ve [313] ;
[313] ve [314] ;
[314] ve [315] ;
[315] ve [316] ;
[316] ve [317] ;
[317] ve [318] ;
[318] ve [319] ;
[319] ve [320] ;
[320] ve [321] ;
[321] ve [322] ;
[322] ve [323] ;
[323] ve [324] ;
[324] ve [325] ;
[325] ve [326] ;
[326] ve [327] ;
[327] ve [328] ;
[328] ve [329] ;
[329] ve [330] ;
[330] ve [331] ;
[331] ve [332] ;
[332] ve [333] ;
[333] ve [334] ;
[334] ve [335] ;
[335] ve [336] ;
[336] ve [337] ;
[337] ve [338] ;
[338] ve [339] ;
[339] ve [340] ;
[340] ve [341] ;
[341] ve [342] ;
[342] ve [343] ;
[343] ve [344] ;
[344] ve [345] ;
[345] ve [346] ;
[346] ve [347] ;
[347] ve [348] ;
[348] ve [349] ;
[349] ve [350] ;
[350] ve [351] ;
[351] ve [352] ;
[352] ve [353] ;
[353] ve [354] ;
[354] ve [355] ;
[355] ve [356] ;
[356] ve [357] ;
[357] ve [358] ;
[358] ve [359] ;
[359] ve [360] ;
[360] ve [361] ;
[361] ve [362] ;
[362] ve [363] ;
[363] ve [364] ;
[364] ve [365] ;
[365] ve [366] ;
[366] ve [367] ;
[367] ve [368] ;
[368] ve [369] ;
[369] ve [370] ;
[370] ve [371] ;
[371] ve [372] ;
[372] ve [373] ;
[373] ve [374] ;
[374] ve [375] ;
[375] ve [376] ;
[376] ve [377] ;
[377] ve [378] ;
[378] ve [379] ;
[379] ve [380] ;
[380] ve [381] ;
[381] ve [382] ;
[382] ve [383] ;
[383] ve [384] ;
[384] ve [385] ;
[385] ve [386] ;
[386] ve [387] ;
[387] ve [388] ;
[388] ve [389] ;
[389] ve [390] ;
[390] ve [391] ;
[391] ve [392] ;
[392] ve [393] ;
[393] ve [394] ;
[394] ve [395] ;
[395] ve [396] ;
[396] ve [397] ;
[397] ve [398] ;
[398] ve [399] ;
[399] ve [400] ;
[400] ve [401] ;
[401] ve [402] ;
[402] ve [403] ;
[403] ve [404] ;
[404] ve [405] ;
[405] ve [406] ;
[406] ve [407] ;
[407] ve [408] ;
[408] ve [409] ;
[409] ve [410] ;
[410] ve [411] ;
[411] ve [412] ;
[412] ve [413] ;
[413] ve [414] ;
[414] ve [415] ;
[415] ve [416] ;
[416] ve [417] ;
[417] ve [418] ;
[418] ve [419] ;
[419] ve [420] ;
[420] ve [421] ;
[421] ve [422] ;
[422] ve [423] ;
[423] ve [424] ;
[424] ve [425] ;
[425] ve [426] ;
[426] ve [427] ;
[427] ve [428] ;
[428] ve [429] ;
[429] ve [430] ;
[430] ve [431] ;
[431] ve [432] ;
[432] ve [433] ;
[433] ve [434] ;
[434] ve [435] ;
[435] ve [436] ;
[436] ve [437] ;
[437] ve [438] ;
[438] ve [439] ;
[439] ve [440] ;
[440] ve [441] ;
[441] ve [442] ;
[442] ve [443] ;
[443] ve [444] ;
[444] ve [445] ;
[445] ve [446] ;
[446] ve [447] ;
[447] ve [448] ;
[448] ve [449] ;
[449] ve [450] ;
[450] ve [451] ;
[451] ve [452] ;
[452] ve [453] ;
[453] ve [454] ;
[454] ve [455] ;
[455] ve [456] ;
[456] ve [457] ;
[457] ve [458] ;
[458] ve [459] ;
[459] ve [460] ;
[460] ve [461] ;
[461] ve [462] ;
[462] ve [463] ;
[463] ve [464] ;
[464] ve [465] ;
[465] ve [466] ;
[466] ve [467] ;
[467] ve [468] ;
[468] ve [469] ;
[469] ve [470] ;
[470] ve [471] ;
[471] ve [472] ;
[472] ve [473] ;
[473] ve [474] ;
[474] ve [475] ;
[475] ve [476] ;
[476] ve [477] ;
[477] ve [478] ;
[478] ve [479] ;
[479] ve [480] ;
[480] ve [481] ;
[481] ve [482] ;
[482] ve [483] ;
[483] ve [484] ;
[484] ve [485] ;
[485] ve [486] ;
[486] ve [487] ;
[487] ve [488] ;
[488] ve [489] ;
[489] ve [490] ;
[490] ve [491] ;
[491] ve [492] ;
[492] ve [493] ;
[493] ve [494] ;
[494] ve [495] ;
[495] ve [496] ;
[496] ve [497] ;
[497] ve [498] ;
[498] ve [499] ;
[499] ve [500] ;
[500] ve [501] ;
[501] ve [502] ;
[502] ve [503] ;
[503] ve [504] ;
[504] ve [505] ;
[505] ve [506] ;
[506] ve [507] ;
[507] ve [508] ;
[508] ve [509] ;
[509] ve [510] ;
[510] ve [511] ;
[511] ve [512] ;
[512] ve [513] ;
[513] ve [514] ;
[514] ve [515] ;
[515] ve [516] ;
[516] ve [517] ;
[517] ve [518] ;
[518] ve [519] ;
[519] ve [520] ;
[520] ve [521] ;
[521] ve [522] ;
[522] ve [523] ;
[523] ve [524] ;
[524] ve [525] ;
[525] ve [526] ;
[526] ve [527] ;
[527] ve [528] ;
[528] ve [529] ;
[529] ve [530] ;
[530] ve [531] ;
[531] ve [532] ;
[532] ve [533] ;
[533] ve [534] ;
[534] ve [535] ;
[535] ve [536] ;
[536] ve [537] ;
[537] ve [538] ;
[538] ve [539] ;
[539] ve [540] ;
[540] ve [541] ;
[541] ve [542] ;
[542] ve [543] ;
[543] ve [544] ;
[544] ve [545] ;
[545] ve [546] ;
[546] ve [547] ;
[547] ve [548] ;
[548] ve [549] ;
[549] ve [550] ;
[550] ve [551] ;
[551] ve [552] ;
[552] ve [553] ;
[553] ve [554] ;
[554] ve [555] ;
[555] ve [556] ;
[556] ve [557] ;
[557] ve [558] ;
[558] ve [559] ;
[559] ve [560] ;
[560] ve [561] ;
[561] ve [562] ;
[562] ve [563] ;
[563] ve [564] ;
[564] ve [565] ;
[565] ve [566] ;
[566] ve [567] ;
[567] ve [568] ;
[568] ve [569] ;
[569] ve [570] ;
[570] ve [571] ;
[571] ve [572] ;
[572] ve [573] ;
[573] ve [574] ;
[574] ve [575] ;
[575] ve [576] ;
[576] ve [577] ;
[577] ve [578] ;
[578] ve [579] ;
[579] ve [580] ;
[580] ve [581] ;
[581] ve [582] ;
[582] ve [583] ;
[583] ve [584] ;
[584] ve [585] ;
[585] ve [586] ;
[586] ve [587] ;
[587] ve [588] ;
[588] ve [589] ;
[589] ve [590] ;
[590] ve [591] ;
[591] ve [592] ;
[592] ve [593] ;
[593] ve [594] ;
[594] ve [595] ;
[595] ve [596] ;
[596] ve [597] ;
[597] ve [598] ;
[598] ve [599] ;
[599] ve [600] ;
[600] ve [601] ;
[601] ve [602] ;
[602] ve [603] ;
[603] ve [604] ;
[604] ve [605] ;
[605] ve [606] ;
[606] ve [607] ;
[607] ve [608] ;
[608] ve [609] ;
[609] ve [610] ;
[610] ve [611] ;
[611] ve [612] ;
[612] ve [613] ;
[613] ve [614] ;
[614] ve [615] ;
[615] ve [616] ;
[616] ve [617] ;
[617] ve [618] ;
[618] ve [619] ;
[619] ve [620] ;
[620] ve [621] ;
[621] ve [622] ;
[622] ve [623] ;
[623] ve [624] ;
[624] ve [625] ;
[625] ve [626] ;
[626] ve [627] ;
[627] ve [628] ;
[628] ve [629] ;
[629] ve [630] ;
[630] ve [631] ;
[631] ve [632] ;
[632] ve [633] ;
[633] ve [634] ;
[634] ve [635] ;
[635] ve [636] ;
[636] ve [637] ;
[637] ve [638] ;
[638] ve [639] ;
[639] ve [640] ;
[640] ve [641] ;
[641] ve [642] ;
[642] ve [643] ;
[643] ve [644] ;
[644] ve [645] ;
[645] ve [646] ;
[646] ve [647] ;
[647] ve [648] ;
[648] ve [649] ;
[649] ve [650] ;
[650] ve [651] ;
[651] ve [652] ;
[652] ve [653] ;
[653] ve [654] ;
[654] ve [655] ;
[655] ve [656] ;
[656] ve [657] ;
[657] ve [658] ;
[658] ve [659] ;
[659] ve [660] ;
[660] ve [661] ;
[661] ve [662] ;
[662] ve [663] ;
[663] ve [664] ;
[664] ve [665] ;
[665] ve [666] ;
[666] ve [667] ;
[667] ve [668] ;
[668] ve [669] ;
[669] ve [670] ;
[670] ve [671] ;
[671] ve [672] ;
[672] ve [673] ;
[673] ve [674] ;
[674] ve [675] ;
[675] ve [676] ;
[676] ve [677] ;
[677] ve [678] ;
[678] ve [679] ;
[679] ve [680] ;
[680] ve [681] ;
[681] ve [682] ;
[682] ve [683] ;
[683] ve [684] ;
[684] ve [685] ;
[685] ve [686] ;
[686] ve [687] ;
[687] ve [688] ;
[688] ve [689] ;
[689] ve [690] ;
[690] ve [691] ;
[691] ve [692] ;
[692] ve [693] ;
[693] ve [694] ;
[694] ve [695] ;
[695] ve [696] ;
[696] ve [697] ;
[697] ve [698] ;
[698] ve [699] ;
[699] ve [700] ;
[700] ve [701] ;
[701] ve [702] ;
[702] ve [703] ;
[703] ve [704] ;
[704] ve [705] ;
[705] ve [706] ;
[706] ve [707] ;
[707] ve [708] ;
[708] ve [709] ;
[709] ve [710] ;
[710] ve [711] ;
[711] ve [712] ;
[712] ve [713] ;
[713] ve [714] ;
[714] ve [715] ;
[715] ve [716] ;
[716] ve [717] ;
[717] ve [718] ;
[718] ve [719] ;
[719] ve [720] ;
[720] ve [721] ;
[721] ve [722] ;
[722] ve [723] ;
[723] ve [724] ;
[724] ve [725] ;
[725] ve [726] ;
[726] ve [727] ;
[727] ve [728] ;
[728] ve [729] ;
[729] ve [730] ;
[730] ve [731] ;
[731] ve [732] ;
[732] ve [733] ;
[733] ve [734] ;
[734] ve [735] ;
[735] ve [736] ;
[736] ve [737] ;
[737] ve [738] ;
[738] ve [739] ;
[739] ve [740] ;
[740] ve [741] ;
[741] ve [742] ;
[742] ve [743] ;
[743] ve [744] ;
[744] ve [745] ;
[745] ve [746] ;
[746] ve [747] ;
[747] ve [748] ;
[748] ve [749] ;
[749] ve [750] ;
[750] ve [751] ;
[751] ve [752] ;
[752] ve [753] ;
[753] ve [754] ;
[754] ve [755] ;
[755] ve [756] ;
[756] ve [757] ;
[757] ve [758] ;
[758] ve [759] ;
[759] ve [760] ;
[760] ve [761] ;
[761] ve [762] ;
[762] ve [763] ;
[763] ve [764] ;
[764] ve [765] ;
[765] ve [766] ;
[766] ve [767] ;
[767] ve [768] ;
[768] ve [769] ;
[769] ve [770] ;
[770] ve [771] ;
[771] ve [772] ;
[772] ve [773] ;
[773] ve [774] ;
[774] ve [775] ;
[775] ve [776] ;
[776] ve [777] ;
[777] ve [778] ;
[778] ve [779] ;
[779] ve [780] ;
[780] ve [781] ;
[781] ve [782] ;
[782] ve [783] ;
[783] ve [784] ;
[784] ve [785] ;
[785] ve [786] ;
[786] ve [787] ;
[787] ve [788] ;
[788] ve [789] ;
[789] ve [790] ;
[790] ve [791] ;
[791] ve [792] ;
[792] ve [793] ;
[793] ve [794] ;
[794] ve [795] ;
[795] ve [796] ;
[796] ve [797] ;
[797] ve [798] ;
[798] ve [799] ;
[799] ve [800] ;
[800] ve [801] ;
[801] ve [802] ;
[802] ve [803] ;
[803] ve [804] ;
[804] ve [805] ;
[805] ve [806] ;
[806] ve [807] ;
[807] ve [808] ;
[808] ve [809] ;
[809] ve [810] ;

Rablerine tevekkül ederler” (Ankebût, 29/58-59). Buna göre, işin kurallarına uyarak çalışma, sabır ve tevekkül birlikte olacaktır. Bunları yapmadan işleri Allah’a havale etmek doğru olmadığı gibi, Allah’i unutmak ve O’ndan yardım istememek de doğru değildir. Çünkü Allah’ın izni ve yardımı olmadan başarılı olmak mümkün değildir. Bir çiftçi, toprağı sürecek, işleyecek, zamanında ve kurallarına uygun olarak tohumu ekecek, sulayacak, gübreleyecek, koruyacak ve harcadığı emeklerin zayı olmayacağına inanacak, sonra da bereketli bir ürün vermesini Allah’tan isteyecektir. İşte Allah’a tevekkül etmek budur. حَسْبهُُوَمَنيَتَوَكَّلْعَلَىاللَّهِفَهُوَ “Allah’a tevekkül edene Allah yeter” (Talak, 65/3). ECEL Sözükte vakit, belirlenmiş bir zaman veya bir müddetin sonu gibi anınlara gelen ecel, terim olarak ise; Allah tarafından her canlı için önceden takdir edilen hayat süresi ve bu sürenin sonu olan övakti demektir. Tek tek her canının dünyada yaşama süresi vardır. Bu süre sona erdi mi o canlı ölür: إِنَّأَجَلَاللَّهِإِذَا جَاءلَايُؤَخَّرُلَوْ كُنتُمْتَعْلَمُونَ&#ldquo;Şüphesiz, Allah’ın belirlediği vakit gelince ertelenmez. Keşke bilseydiniz” (Nûh, 71/4) anlamındaki âyet bunun delilidir. Canlıların dünyada belirli bir yaşama süresi olduğu gibi toplumların da belirli bir yaşama süresi vardır. يَسْتَقْدِمُونَوَلِكُلِّأُمَّةٍأَجَلٌفَإِذَا جَاءأَجَلُهُمْلاَيَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةًوَلاَ “Her milletin bir eceli vardır. Onların eceli geldi mi, ne bir an geri kalabilir, ne de öne geçebilir” (A’raf, 7/34). Ayrıca güneş, ay, dünya ve bu kainatın dahi, Allah tarafından belirlenmiş bir süresi vardır. Bu sürelerin ne kadar olduğunu ve uzayıp uzamayacağını biz bileyemekteyiz. Ömrün uzayacağı ile ilgili bazı rivayetler var ise de bunların “ ömrün bereketli kılınacağı” şeklinde anlaşılmalıdır. İnsanların bir tek eceli vardır. Bu ecel hiç değişmez. يُؤَخِّرَ

اللَّهُ
نَفْسًا
إِذَا جَاء
أَجَلُهَا
وَلَن “Allah, eceli geldiğinde hiçbir kimseyi asla ertelemez”(Münafikûn, 63/11) anlamındaki âyet bu gerçeği ifade etmektedir. Ecel, kaza ve kader ile doğrudan ilgili olup Allah’ın ilim ve iradesine dayanır. Bu bakımından, bir kişinin sağlık kurallarına uyup uymayacağı, herhangi bir kaza, ya da bir katılın eylemine maruz kalıp kalmayacağı ilâhi bilgi ve iradenin kapsamı dahildir. Öyle ise insanların ecellerini yalnız Allah bilir. Sağlıklı bir hayat sürmek için gerekli tedbirleri almak ise kulun görevidir. RIZIK Sözlükte nasip, pay ve şans anlamına gelen rizik; maddî ihtiyacaç için gerekli olan ni’met, insanın yararlanabileceği her türlü mal ve varlık diye de tarif edilmiştir. Allah’ın maddî ve manevî yönden insana sayılamayacak kadar nimetler verdiği, bir ayette şöyle açiklanmaktadır:

تَعُدُّواْ
نِعْمَةَ
اللّهِ لاَ
تُحْصُوهَا
إِنَّ اللّهَ
لَغَفُورٌ
رَّحِيمٌ
وَإِن “Allah’ın nimetini saymaya kalksanız, onu sayamazsınız. Hakikaten Allah çok bağışlayan, pek esirgeyendir” (Nahl, 16/18).
Bütün canlılara rızkı veren Allah'tır: و كاين
من دابة لا
تحمل رزقها
الله يرزقها و
اياكم
 "Nice canlılar vardır ki rızıklarını taşımazlar. Onları da sizi de Allah rızıklandırır…" (Ankebut, 29/60) anlamındaki âyet bunun delilidir. Allah dilediğine hesapsız rizik verir, dilediğine de az verir. ا ن الله يرزق
من يشاء بغير
حسا ب "Şüphesiz Allah dilediğine hesapsız derecede rizik verir" (Al-i İmrân, 3/37). ان ربك
يبسط الرزق
لمن يشاء و يقد
ر "Şüphesiz Rabbin rızkı dilediğine açar (çok verir) ve (dilediğine de) kısar (az verir)" (İsrâ, 17/30). و الله
فضل بعضكم على
بعض في الرزق "Allan, rizik konusunda kiminizi kiminizden üstün kılmıştır…" (Nahl, 16/71). Allah rızkı, kâinatta potansiyel olarak var etmiştir. Yağmur, yer altı suları, toprak, temiz hava, oksijen, hayvanlar, bitkiler, madenler, sebze ve meyveler insanlar için bir nimet ve riziktir. Bunları elde etmek için insan çalışması ve üretmesi gereklidir. Ancak sadece çalışmakla da insan servet edinip mal mülk sahibi olamaz. Allah'ın da yardımımı, izni ve takdiri olması gereklidir. Rizik konusunda kaza ve kaderi böyle anlamak gereklidir. Yoksa rızkı

veren Allah'tır deyip çalışmamak, İslâmî bir anlaşış değildir. Çalışıp çapalamadan aç ve susuz kalan insan bu halini kaza ve kader ile izah edemez. HİDÂ YET Sözlükte yol gösterme, doğru yola iletme ve gerçeşe ulaştırma anlamına gelen hidâyet; Allâh’ın kitap ve peygamberleri vasıtasiyla insanlara doğru yolu göstermesi ve onları bu yola ullaştırması demektir. Hidayeti, Allah’ın peygamber ve kitap göndermek suretiyle insana rızasının yolunu göstermesi ve isteyeni de ona erdirmesidir. Yüce Allah, شَيْءٍ عَلِيمٌ وَمَن يُؤْمِن بِاللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ “Kim Allah’a inanırsa, Allah onun kalbini doğruya iletir. Allah her şeyi hakkıyla bilendir” (Teğâbun, 64/11) buyurmuştur. İnsanın doğru yolu bulup hidayete ermesi için, kalbini imana açması, iradesini o yönde kullanması gereklidir. Allah, kulun iman etme isteğine engellemez ve onun küfre girmesine razı olmaz. İnsanı imana zorlamadığı gibi, küfre de zorlamaz. İman veya inkarı, dalalet veya hidayeti seçmeyi, insanın iradesine bırakmıştır.

DALÂLET Sözlükte gizleme, kaybolma, sapma, unutma ve doğru yolu bulamama gibi anınlara gelen dalalet, hidâyet kavramının ziddi olup bilerek veya bilmeyerek doğru yoldan sapma demektir. Dalâlet kavramı, bir çok ayette yer almaktadır. Bunlardan ikisi şöyledir:

بِالْهُدَى أُوْلَـئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوُاْ الضَّلاَلَةَ “İşte onlar hidâyet'e karşılık dalâlet satın alanlardır” (Bakara, 2/16). اهدِنَا الصِّرَاطَ المُستَقِيمَ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنعَمُتَ عَلَيهِمْ غَيرِ المَغضُوبِ عَلَيهِمْ وَلاَ الضَّالِّينَ “Bize doğru yolu göster, kendilerine lütuf ve ikramda bulunduğu kimselerin yoluna; gazaba uğramışların ve sapmışların yoluna değil” (Fatiha, 1/6-7). Dalâlet kelimesi, biri sapma diğeri saptırma olmak üzere iki anlama gelmektedir.

Kur’ân’da, Allah’a, meleklerle, kitaplara, peygamberlere ve ahiret aününe inanmamak [13] Allah’a sirk kosmak [14] zulüm [15] gibi

davranışlar sapma olarak if'adılmıştır. Kur'an, saptırma işini, kişinin kendi kendisini saptırması^[16] ve Allah'in kullarını saptırması olmak üzere iki şekilde vasiplandırmıştır. "Allah ancak fasıkları saptırır..."^[17] (Bakara, 2/26); "Allah kimi hid'et etmek isterse onun güsün; İslâm'a accedil;ar ve her kimi de saptırmayı dilerse onun da güsün; İslâm'a imiyle takdir edilmiş kazanılmış, İlâh'ı; ve kaderle de yaratılmıştır. SONUCCEDİL; Kader; İCCEDİL;inde yaşadığımız bu alem hem yokken, zaman ve mekandan menzeh olan Yüce Allah'ın, ezelden ebede yaratmasını irade buyurduğu her şeyi yoktan var etmesi, dizen koyması, bu dizeni koruması; yaratılan her şeyin zamanını, yerini ve ımları;lerini belirlemesi, biçimlendirmesi, tertip ve takdir etmesi anlamında İlâh'ı; bir kanundur. O'nun ilmi, her şeyi kuşatır. Zamanı, mekanı ve her şeyi, hem de istediği anda yaratma gücü;ne sahiptir. Kudretine engel hiçbir şey yoktur. Kader, bilemediğimiz ve sayamadığımız her şeyi içcedil;ine alan sırlarla dolu İlâh'ı; tecellilerin bir unvanıdır. Allah'a ait olan bu sırlarla dolu tecellileri, zaman ve mekanla sınırlı bilgi ve akıllarımızla anlayıp kavramamız, çümzümle; mlememiz, elbette mümkmün değildir. &CCEDİL; biz, her şeyimizle "kader"in içcedil;indeyiz.

Bütün alemleri kuşatan, güsün; mümüm; zümlü; nümlü; nde, hatta kendi vümlü; cudumuzda işleyen; kader'in sırrını, Allah'a havale etmek gereklidir. Biz, Kader'in Allah'a ait bir sırları olan tarafıyla değil, sadece kendi sırlarımızla ilgili olanına bakmalı ve onların hayır veya şer mi olduğunu anlamaya çalışmalıyız. Hayatı ve ımları; mümüm; yaratan, bilmediklerimiz bilen, güsün; rmediklerimizi güsün; ren, bütün; tün; sesleri ve duaları iştip kabul eden O'dur. O'nun kudretine hiçbir şey ağır gelmez. O, yapamadıklarımızı yapar. Her canlıya en elverişli organları ve rızkı verir. Canlıların varlıklarını sümüm; rdümüm; rmeleri içcedil;in gereken ihtiyaçlarını dümüm;zenli bir biçimde karşılayan;, bu dümüm;nyayı "kiyamet"; denilen bir ımlı; mle sona erdirecek olan, insanları hesap içcedil;in mahşerde toplayacak olacak olan, sonra onları iman veya inkâr durumlarına güsün;re cennet veya cehenneme koyacak olan O'dur.

[\[1\]](#) Bu bölüm; m Din İşleri Yüksekokulu Üyesi Mehmet Zeki KARAKAYA tarafından hazırlanmıştır. [\[2\]](#) Bakara, 2/30. [\[3\]](#) bk. Nahl, 16/10-14. [\[4\]](#) Zâriyat, 51/56. [\[5\]](#) Mümüm;lk, 67/2. [\[6\]](#) Mümüm;slim, &lcirc;mân, 1. 5. l, 37, 40. bk. Buhâirc;rî, &lcirc;man, 37. l, 8. Tirmizî; , &lcirc;mân, 4. Ebucirc; Dâric;vud, Sünnet, 16. Nesârc;î, Mevârc;kît, 6. İbn Mârc;ce, Mukaddime, 9. [\[7\]](#) Ebucirc;

Dâvûd, Edeb, 110.V, 316. [8] A’râf, 7/58, İbrâhim, 14/25, Hac, 22/65, Bakara, 2/255, Bakara, 2/249-250, Ra’d, 13/38, Mücâdele, 58/10, Bakara, 2/102, Yûnus, 10/100, Âl-i İmrân, 3/145 [9] Fussilet 41/9-12, Müzzemmil 73/21, Yûnus 10/5. [10] Mü’minûn 23/18, Hicr 15/21. [11] Tevbe, 9/129. Hûd, 11/56. [12] Enfâl, 8/2-3. [13] Nisâ, 4/136. [14] Nisâ, 4/116. [15] Lokman, 31/11. [16] Bakara, 2/108.

[islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)